

SOUTHERN INTRABREED TYPE OF THE UKRAINIAN BLACK-AND-WHITE DAIRY BREED. Efimenko M.Ya, Kovalenko G.S., Polupan Yu.P.

The characteristic of the main economic useful traits of southern intrabreed type of the Ukrainian Black-and-White Dairy breed with two region breed types (Dnieperside and Dniesterside) at the period of their approbation is stated.

Breed, selection, type, milk productivity

УДК 636.2.082.25 (477)

М.Я. ЄФІМЕНКО, М.Г. ПОРХУН, М.Й. ЧЕХІВСЬКИЙ, А.В. БОЯРСЬКА, В.М. БУЛКА*

*Інститут розведення і генетики тварин УААН
ДПЗ "Антоніни" Хмельницької області**

СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ ГЕНОФОНДУ БІЛОГОЛОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОРОДИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

На основі аналізу сучасного стану розведення білоголової української породи визначено шляхи подальшого збереження її генофонду.

Білоголова українська порода, збереження генофонду

Білоголова українська порода належить до локальних зникаючих порід України. Тварин цієї породи розводять тільки в ДПЗ "Антоніни" Хмельницької області.

Малочисельність породжує проблему збереження її генофонду як одного із структурних елементів сучасних агросистем.

Історичні дані про породу. Дослідники вважають, що породу виведено за участю тварин гронінгенського поріддя голландської породи, завезених у колонію "Голенори" Бердичівського району

© М.Я. Єфіменко, М.Г. Порхун,
М.Й. Чехівський, А.В. Боярська, В.М. Булка, 2008
Розведення і генетика тварин. 2008. Вип. 42.

Житомирської області, куди переселились німці-меніти в 1791 р. Гронінгенська худоба схрещувалась з місцевою і частково із симентальською породою, але остання на формування білоголової української породи мала дуже незначний вплив. У Голландії розводили білоголову гронінгенську худобу м'ясо-молочного напрямку продуктивності, тоді як білоголова українська порода є чисто молочна, що пояснюється добром за молочністю.

Породу одержано в результаті довготривалого добору, який відбувався в суворих умовах годівлі й утримання в дореволюційному селянському господарстві. Розведення тварин "у собі" привело до формування комплексу генів, які зумовили високу пластичність цієї породи – швидко реагувати на будь-які умови її утримання й годівлі. У зв'язку з цим тварини мають високу здатність використовувати поживні речовини грубих і соковитих кормів, високу стійкість проти захворювань. Масть білоголової української породи червона або чорна, але завжди із білою головою, часто з "окулярами" навкруг очей. У багатьох тварин вим'я, живіт, нижні частини ніг і китиця хвоста також білі.

Захворювань тварин на лейкоз, туберкульоз і бруцельоз у стаді за всю історію його існування не зареєстровано.

Чисельність поголів'я. Нині (2007) чисельність корів становить 170 голів. Для підтримання генетичної мінливості і зменшення ризику прояву інбредної депресії в закритій популяції використовуються внутрі- і міжгрупові парування із наступним чергуванням бугаїв основних ліній або споріднених груп. Наприклад, за наявності бугаїв (або їхньої сперми) 5 ліній, умовно позначених 1-ша, 2-га, 3-тя, 4-та, 5-та, схема підбору буде така: дочки бугая 1-ї паруються з бугаєм 2-ї, дочки бугая 2-ї – з бугаєм 3-ї і т.д. Важливо створити нові стада і накопичувати сперму від неспоріднених бугаїв, які представляють основні лінії. Проаналізовано вплив зростання ступеня інбридингу на надій корів і на розвиток молодняку – в усіх випадках він був від'ємний (-0,003–0,09).

Аналіз біологічних і господарських ознак. Ця порода має молочний напрямок. Середній вік корів стада "Антоніни" триває десять розтелів, їхній надій становить 3960 кг із вмістом жиру в молоці 3,59% і живою масою 434,5 кг. Зростання продуктив-

ності корів відбувається до V–VI лактації – від 3020 до 4960 кг; із VII лактації відбувається поступове зниження надоїв. У зміні показників жирномолочності (залежно від віку корів) немає закономірностей, але у корів, починаючи з VIII лактації, спостерігається зниження вмісту жиру в молоці. Коефіцієнти між надоєм і жиром, надоєм і молочним жиром, надоєм і живою масою відповідно становлять 0,02; 0,81; 0,45.

У цілому по стаду коефіцієнт успадкування надою – 0,28. Взаємозв'язок між лактаціями за їхнім надоєм перебуває в межах 0,4–0,6.

Відносно живої маси до віку спостерігається прямо пропорційна залежність – чим старша тварина, тим більшу живу масу вона має: в I лактацію – 427 кг, II – 440, III – 450, X – 550 кг.

Із оцінених корів найбільш розповсюджена округла форма вимені (55%), потім чашоподібна (33%) і ванноподібна (12%). Корови мають погану здатність до машинного доїння.

Потенціальна продуктивність окремих корів племзаводу "Антоніни" – в межах 6500–7500 кг молока. В минулому від корови Мазурки 272 за VI лактацію одержано 7374 кг молока жирністю 3,85%, від корови Награди 806 за III лактацію – 6837 кг молока жирністю 3,9%; найвищий надій – 12339 кг молока жирністю 3,4% – одержано за VII лактацію від корови Орбіти. Нині від корови Пчілки 56 за 305 днів повновікової лактації одержано 5591 кг молока жирністю 3,73%, від корови Незваної 860 – відповідно 5770 кг і 3,7%, Чемної 110 – 5755 кг і 3,64% жиру. У стаді "Антоніни" було вирощено понад 40 корів, у яких рівень прижиттєвої молочної продуктивності становить понад 40 тис. кг молока. Так корова Ударниця 410 за 12 лактацій дала 67554 кг молока і 14 телят; від Ойри 484 за 13 лактацій одержано 63888 кг молока і 14 телят, а від Усмішки 380 за таку саму кількість лактацій – 62661 кг молока і 13 телят.

Характеристика і оцінка родин. Родоначальницями стада за останні кілька десятиріч є понад 50 корів, від яких шляхом цілеспрямованого добору і підбору сформувались родини. Найчисленнішими в минулому були родини Неви 93 – 56 гол., Часової – 39, Ярмедянки 102 – 34, Лімфи 812 – 30 гол., тепер це родини Цензурної 808, Ласточки 456, Пчілки 56, Чернушки 692. В середньому по стаду коефіцієнт успадкування надою становить 0,288, а по родинах він коливається в широких масштабах – від

0,1 до 0,890. Найбільшими препотентними є родини з високою успадкованістю надою: Орлиці 9413 – 0,89, Лімфи 812 – 0,874, Неви 93 – 0,548. Від перспективних родин в основному відбирались і використовувались в стаді бугаї.

Відтворна здатність корів. Величина сервіс-періоду в розрізі I, II, III лактацій відповідно становить 84, 80 і 110, а в середньому по стаду – 100 днів. Тривалість сухостійного періоду перебуває в межах 57–72 днів. Вік розтелу корів у розрізі I, II, III, IV і V лактацій відповідно становить 1051, 1396, 1768, 2173 і 2595 днів.

Екстер'єрні особливості тварин. Тварини характеризуються гармонійною будовою тіла, пропорційно розвинуті, міцної щільної конституції. Тварини середніх розмірів з глибокими, але не широкими грудьми. Голова легка, невелика, суха, шия довга, мускулатура розвинута слабо, кістяк тонкий. Основні проміри корів (см) за I, II і III лактації відповідно становлять: висота в холці – 125,6; 127,1 і 128,2; глибина грудей – 65,5; 66,7 і 67,5; ширина грудей – 44,3; 45,1 і 46,5; ширина в маклоках – 49,1; 49,6 і 50,8; довжина тулуба – 148; 151,9 і 156,7; обхват грудей – 179,4; 181,3 і 181,8; обхват п'ястка – 17,5; 17,8 і 18,5. Індокси будови тіла: високоногості – 47,8; 47,5 і 47,3; розтягнутості – 117,8; 119,5 і 122,2; глибокогрудості – 52,1; 52,5 і 52,7; широкогрудості – 35,2; 35,5 і 36,3; широкозадості – 39; 39,2 і 39,6; збитості – 121,2; 119,3 і 117,9; костистості – 13,9; 14 і 14,4. Жива маса дорослих корів становить у середньому 550 кг, рекордна – 700 кг; бугаїв – 700–800 кг, кращих 1000 кг і більше. Ріст корів закінчується в шестирічному віці (таблиця).

Дані росту корів стада ДПЗ "Антоніни"

Проміри тулуба, см							
п	висота в холці	коса довжина тулуба	ширина в маклоках	обхват грудей	обхват п'ястка	ширина грудей	глибина грудей
<i>3 роки</i>							
9	121,8±3	141,5±5	47,2±2	172,6±6	17,5±1	37,8±4	67,4±4
<i>6 років</i>							
41	125,8±4	143,5	50,2±1	180,9±7	18,7±0,5	38,3±3	70,6±4

Плідники. Стадо ПЗ "Антоніни" нині єдиний носій генофонду білоголової української породи походить від 34 бугаїв. Найбільше поголів'я в минулому одержано від бугаїв Опія 95, Урана 383, Набата 465, Челнока 36, Неапая 561, Ніжного 659 та інших; із сучасних бугаїв (нащадків попередніх) – від Човна 5, Чалого 477, Цензура 953, Нектара 379, Чудового 999, Бора 77, Філіала 881, Чібіса 701 та інших.

Маточне поголів'я належить до ліній Жаргона КК-5, Марта 171, Резвого 33, Озона 417. За молочною продуктивністю корови ліній приблизно рівні.

Вирощування молодняка. Жива маса теличок при народженні, у 6, 12 і 18 місяців відповідно становить 32,6; 139; 242 і 307 кг; бугайців – 34,2; 151,7 (6 міс.) і 288 кг. Взаємозв'язок між надоєм за першу лактацію і живою масою телиць у 12, 18 місяців та при першому осіменінні відповідно становить 0,6; 0,65; 0,7.

Результати контрольного забою бичків-кастратів у 18-місячному віці становлять: жива маса – 272 кг, маса парної туші – 140,5, маса внутрішнього жиру – 5,7, забійна маса – 146,2 кг, забійний вихід – 53,7%. Вміст у туші м'якоті: хрящів – 72,5%, зв'язок – 5,6, кісток – 21, втрати – 0,9%, припадає м'яса на 1 кг кісток – 3,45 кг, частка вишого та першого гатунку м'яса – 58,3%.

Висновки. Селекція тварин білоголової української породи може спрямовуватись на поліпшення основних ознак, але продуктивність доцільно нарощувати до рівня, який би не зумовив погіршення відтворної здатності тварин і втрати їхньої високої життєздатності. Не виключено проведення селекції одночасно за продуктивними, відтворними якостями і ознаками життєздатності.

Наукові дослідження повинні спрямовуватись на вивчення генетико-популяційних процесів, які відбуваються в "закритих" популяціях. Це дасть змогу раціонально використовувати в стаді інбридинг і провести вивчення адаптаційних можливостей тварин.

Високі коефіцієнти кореляції за живою масою між телицями в різні періоди росту і надоєм корів вказують на резерви зростання продуктивності.

СОСТОЯНИЕ СОХРАНЕНИЯ ГЕНОФОНДА БЕЛОГОЛОВОЙ УКРАИНСКОЙ ПОРОДЫ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ. Ефименко М.Я., Порхун Н.Г., Чеховский М.И., Боярская А.В., Булка В.М.

На основе анализа современного состояния разведения белоголовой украинской породы определены пути дальнейшего сохранения ее генофонда.

Белоголовая украинская порода, сохранение генофонда

CONDITION OF GENEPOOL PRESERVATION OF UKRAINIAN WHITEHEAD BREED ON CONTEMPORARY STAGE. Efimenko M., Porhun M., Chehovsky M., Boyarskaya A., Bulka V.

Ways of genepool preservation Ukrainian Whitehead breed determined on basis her contemporary condition.

Ukrainan Whitehead breed, preservation of genepool

УДК 636. 22/28.082

Р.В. КАСПРОВ

Подільський державний аграрно-технічний університет

МОРФОЛОГІЧНІ І БІОХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ КРОВІ БУГАЙЦІВ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ

Наведено результати лабораторних досліджень показників крові бугайців чорно-рябої породи, чистопорідних бугайців породи абердин-ангус канадської селекції та 1/2-, 3/4- і 7/8-кровних помісей за породою абердин-ангус при їхньому вирощуванні. Встановлено, що показники крові, які з віком змінюються, практично не залежать від генотипу.

Порода, бугайці, кров, гемоглобін, еритроцити, альбуміни, глобуліни

В Україні основним джерелом одержання яловичини поки що є і тривалий час буде вирощування на м'ясо надремонтного

© Р.В. Каспров, 2008

Розведення і генетика тварин. 2008. Вип. 42.